

Draaiboek voor bibliotheken

Inleiding

Taalkr8! is een dag vol taalgerelateerde workshops voor jongeren in het vmbo. De leerlingen volgen bijvoorbeeld een rapclass, schrijven gedichten, stellen een persbericht op en houden een lagerhuisdebat. *Taalkr8!*, ontwikkeld door Stichting Lezen & Schrijven, wil leerlingen laten zien dat taal noodzakelijk is, maar vooral ook leuk. Daarnaast is *Taalkr8!* bedoeld om de discussie in het lerarenteam aan te jagen, zodat het taalbeleid van de school structureel wordt aangepakt.

De bibliotheek is in het vmbo een welkome partner voor het onderwijs. *Taalkr8!* kan u op gerichte wijze ondersteunen bij het leggen en verstevigen van uw contacten met het vmbo. U kunt vmbo-scholen in uw regio helpen bij de organisatie van *Taalkr8!*. Niet alleen kan de school uw expertise en netwerk goed gebruiken, u krijgt de gelegenheid om de bibliotheek op vmbo-scholen onder de aandacht te brengen en de scholieren en docenten kennis te laten maken met de bibliotheek als veelzijdige instelling.

Op de website www.taalkr8.nl kunt u meer informatie over doel, opzet, inhoud, voorbeeldbrieven, checklists en workshopideeën vinden. De website is in eerste instantie opgezet voor de docenten die *Taalkr8!* organiseren. Maar natuurlijk kunt u er ook gebruik van maken. Dit draaiboek is een aanvulling op de website, en geschreven om de organisatie van *Taalkr8!* door bibliotheken te vergemakkelijken. Het biedt u directe handvatten om met vmbo-scholen in gesprek te gaan en gezamenlijk *Taalkr8!* te organiseren. Het doel van het draaiboek is om *Taalkr8!* een wijd verbreid fenomeen in Nederland te maken met de openbare bibliotheek als onmisbare partner en steunpilaar van de vmbo-school.

Wij danken Richard Nijs van de Openbare Bibliotheek Den Haag voor het aanleveren van zijn draaiboek van *De Haagse Taalkr8!-dagen*.¹ Zijn informatie vormt de basis voor het draaiboek dat nu voor u ligt. Wij wensen u veel *Taalkr8!*

De Vereniging Openbare Bibliotheken en Stichting Lezen & Schrijven

¹ In het kader op de derde pagina leest u meer over *De Haagse Taalkr8!-dagen*

Over dit draaiboek

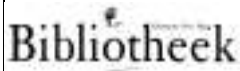
Dit draaiboek bestaat uit een korte introductie over *Taalkr8!* en een vragenlijst die u van de voorbereiding via de uitvoering meeneemt naar de nazorg en afronding van het project. Door het beantwoorden van de vragen in dit draaiboek ontstaat stap voor stap uw eigen *Taalkr8!*-dag. De handleiding behandelt achtereenvolgens:

- Beleidskader *Taalkr8!*
- Voorbereiding *Taalkr8!*
- Uitvoering *Taalkr8!*
- Evaluatie *Taalkr8!*

Wij adviseren u om de antwoorden op de vragen in het draaiboek zo concreet mogelijk te beantwoorden en waar mogelijk doelstellingen te kwantificeren. Bijvoorbeeld: "wij streven naar 250 leerlingen" in plaats van "een zo groot mogelijk aantal leerlingen".

Het draaiboek is nadrukkelijk opgesteld om samen met de school tot een *Taalkr8!*-dag te komen.

Om uw inspiratie alvast aan te wakkeren, hebben wij bij een aantal vragen voorbeelden van antwoorden of tips gegeven. Deze voorbeelden en tips staan aangegeven met een 💡 ervoor.

De Dienst Openbare Bibliotheek Den Haag organiseerde samen met zeven Haagse scholen maar liefst vijf *Taalkr8!*-dagen. *De Haagse Taalkr8!*-dagen vonden in 2007 plaats van 15 oktober tot en met 19 oktober. Elke school nam deel aan één *Taalkr8!*-dag.

2.000 Haagse vmbo-leerlingen volgden meer dan 100 workshops: rappen, tekenfilms inspreken, radio maken, krantenartikelen schrijven, acteren, presenteren, reclameteksten maken, verhalen vertellen, debatteren en nog veel meer. Zij kregen les van bekende mensen uit het vak als de dj's van het populaire radiostation FunX, technisch adviseur van ADO Lex Schoenmaker, verteller Winston Scholsberg, artiest Frans de Leef, de rapformatie Kernkoppen (voorheen Nucleair Family), schrijvers Miriam Samson (Warchild) en Jacques Brooijmans, theatermaker Fred Zuiderwijk en verschillende Haagse gemeenteraadsleden. De workshops werden 's ochtends gevolgd, waarna de leerlingen 's middags hun opgedane kennis lieten zien tijdens de *Taalkr8!* show.

Tweede Kamerlid Pierre Heijnen opende samen met schooldirecteur Kars Veling van Scholengroep Johan de Witt *De Haagse Taalkr8!*-dagen. Zij gaven daarna zelf een workshop politiek debatteren.

Voor meer informatie over *Taalkr8!* in Den Haag kunt u contact opnemen met Richard Nijs, Dienst Openbare Bibliotheek Den Haag: r.nijs@dobdenhaag.nl

Taalkr8! op hoofdlijnen

Preventie

- *Taalkr8!* is gericht op het voorkomen van laaggeletterdheid bij jongeren waar de kans op laaggeletterdheid het grootst is: de leerlingen in het vmbo.
- *Taalkr8!* is een initiatief van Stichting Lezen & Schrijven.

Doelgroep

- leerlingen en docenten op het vmbo

Doel

- Leerlingen op een creatieve en leuke manier laten kennismaken met taal en hen tegelijkertijd het belang van taal laten inzien;
- Het docententeam in discussie laten gaan over het taalbeleid van de school (in samenwerking met de bibliotheek!).

Tijdsduur

- 1 schooldag voor leerlingen, docenten en bibliotheekmedewerkers
- 1 evaluatiemiddag voor docenten en bibliotheekmedewerkers

Opzet

- een dagopening door de schoolleider en een Alfabetiseringsambassadeur;
- verschillende workshops waarbij jongeren op een creatieve manier bezig zijn met taal;
- een dagafsluiting in de aula met presentaties door en voor de leerlingen.
- een evaluatiemiddag om de dag te evalueren en de discussie rondom structureel taalbeleid te voeren.

Meer inspiratie en informatie? Kijk dan op www.taalkr8.nl

Vragenlijst voor de opzet van Taalkr8!

Maak aan de hand van onderstaande vragen uw eigen draaiboek voor *Taalkr8!*.

💡 U kunt dus ook een reeks dagen voor meerdere vmbo-scholen organiseren! Dat levert voor u en de scholen een efficiëntieslag op.

A. Beleidskader Taalkr8! voor de bibliotheek

1. Waarom wilt u *Taalkr8!* organiseren?

2. Bij welke beleidsdoelstelling(en) van uw bibliotheek sluit *Taalkr8!* aan?

B. Voorbereiding Taalkr8!

1. Met welke vmbo-school of -scholen gaat u samenwerken?

2. Wat komt de bibliotheek concreet brengen in deze samenwerking?
💡 Bijvoorbeeld: boeken, de fysieke ruimte van de bibliotheek, cd's, dvd's, expertise op het gebied van leesbevordering en taalonderwijs aan deze doelgroep.

3. Wat komt de school brengen in deze samenwerking?
💡 Bijvoorbeeld: leerlingen, fysieke ruimte van de school, ideeën voor het programma, kerndoelen, docenten voor houden van of deelname aan de workshops

4. Wat komt de bibliotheek halen in deze samenwerking?
💡 Bijvoorbeeld: versterking van de band met vmbo-scholen, contacten met docenten, profilering van de bibliotheek.

5. Wat komt de school halen in deze samenwerking?
💡 Bijvoorbeeld: kennismaking met de bibliotheek en educatieve instrumenten van de bibliotheek (themakisten etc.), taal vanuit het cultuur/belevingsperspectief naast het technische lezen, enthousiasmeren van het docententeam.

6. Welke datum of data wilt u de *Taalkr8!*-dag of dagen organiseren?

 Denk eens aan *Taalkr8!* als activiteit rondom Wereldalfabetiseringsdag, jaarlijks op 8 september in de *Week van de Alfabetisering*, Wereldboekendag (23 april) of tijdens De Nationale Voorleesdagen eind januari, begin februari.

7. Kan de school op de voorgestelde dag?

Ja, overleg gehad met:

Datum bevestigd op:

8. Hoeveel workshops moeten worden georganiseerd? Hoeveel leerlingen moeten er minimaal per workshop zijn en hoeveel maximaal?

Aantal workshops	
Minimaal aantal leerlingen per workshop	
Maximaal aantal leerlingen per workshop	

9. Bepaal met de school welke onderwerpen in de workshops behandelen worden. Waarom? De school heeft het beste inzicht in de interesse en het niveau van de leerlingen.

 Voorbeelden van workshops inclusief de uitwerking zijn te vinden op www.taalkr8.nl

10. Hoe zien de workshops eruit?

Vraag	Antwoord
Hoe lang duurt iedere workshop?	
Is het primaire doel van de workshop educatief of plezier of iets anders?	
Wie gaat de workshop leiden? Een docent, een deskundige van buitenaf die iets met taal doet? Iemand van uw staf? Ouders? Kennissen?	
Wat is de rol van de docenten tijdens de workshops?	
Wie regelt de workshopleiders?	
Wat gaan de leerlingen doen tijdens de workshop?	
Wat is het product van de workshop?	
Welke materialen zijn nodig om dit product te maken?	
Wie heeft of levert deze materialen?	
Welke bijdrage kunt u als bibliotheek leveren aan de workshops?	
Hoe gaat u die bijdrage over het voetlicht brengen bij de school/scholen?	
Moeten de leerlingen van te voren hun workshop kiezen? Zo ja, wie gaat daarvoor zorgen?	

Wie maakt de inhoudelijke beschrijvingen van de workshops?	
--	--

11. Hoe ziet het programma eruit?

Programma *Taalkr8!*:

Begin	Einde	Min.	Totaal	Onderdeel	Opmerkingen

 Voorbeeld programmaopzet Taalkr8!

Programma Taalkr8!-dag					
Begin	Einde	Min.	Totaal	Onderdeel	Opmerkingen
08.00	08.30	30	30	Ontvangst gasten en workshopleiders.	Medewerkers van de school wijzen de gasten de weg naar het voor hun bestemde lokaal/docentenkamer/aula.
08.30	08.40	10	10	Inloop Aula leerlingen	<i>N.B. presentiebewaking van de school?</i>
08.40	08.45	5	20	Opening door schoolleiding/gastspreker	Wethouder, raadslid, directeur bibliotheek, etc.
08.45	08.55	15		Interview Alfabetiseringsambassadeur	Interview door iemand van de school.
09.00	09.05	5	5	Logistiek	Leerlingen gaan naar de workshops/lokalen
09.05	10.45	100	100	Workshop 1	(zie vraag 10)
10.45	11.05	20	20	Kleine pauze + logistiek	
11.05	12.45	100	100	Workshop 2	(zie vraag 10)
12.45	13.30	45	45	Lunch pauze	Tijdens de lunchpauze wordt eventueel aanvullend materiaal in de aula gezet. Denk bijvoorbeeld aan geluidsapparatuur, etc. (zie Materiaal).
13.30	14.40	70	70	Presentatie "Show" Workshops Deel 1	Volgorde en details van het programma worden later

					ingevuld, afhankelijk van de workshops.
14.40	14.50	10	10	Kleine pauze	
14.50	16.00	70	70	Presentatie "Show" Workshops Deel 2	Volgorde en details van het programma worden later ingevuld, afhankelijk van de workshops.
16.00	16.05	5	5	Afsluiting	Afsluiting door schoolleiding of door een gast.
16.05	17.00	55	55	Napraten met workshopleiders, gasten tijdens een hapje en drankje	

12. Wilt u media aandacht vragen voor *Taalkr8!*? Zo ja, wat is u boodschap voor de pers? En wie nodigd u uit? Op welke manier?

💡 Op www.taalkr8.nl kunt u het logo van *Taalkr8!* downloaden. Dit logo kunt u gebruiken om het persbericht naar de media kracht bij te zetten. U kunt het logo ook gebruiken op posters en brieven.

C. Uitvoering Taalkr8!

13. Taakverdeling?

U kunt onderstaande tabel gebruiken om uw draaiboek in te vullen. Dit onderdeel is gebaseerd op het programma zoals dit hierboven is beschreven.

Onderdeel	Wie?	Vragen te beantwoorden
Overall management van de dag		Wie is het aanspreekpunt op de dag zelf voor de organisatie?
Ontvangst gasten en workshopleiders.		<ul style="list-style-type: none"> • Waar en hoe wilt u de gasten ontvangen? • Hoe zorgt u dat de gasten op hun locatie komen?
Inloop Aula leerlingen		<ul style="list-style-type: none"> • Waar en hoe wilt u de leerlingen ontvangen? • Is er een presentielijst van de school nodig? • Is er bewaking nodig op de school of in uw bibliotheek? • Wat doen de leerlingen tussen hun binnenkomst en de opening van de dag door de schoolleiding?
Opening door schoolleider inclusief interview met Alfabetiseringsambassadeur van ROC		<ul style="list-style-type: none"> • Wat moet de opening teweeg brengen bij de leerlingen? • Wat is er nodig voor de opening? (podium? Microfoon? Internetaansluiting? Beamer?) • Hoe wilt u dat de bibliotheek wordt genoemd? • Gaat de schoolleider, een gastspreker of een leerling de

		ambassadeur interviewen?
Logistiek		<ul style="list-style-type: none"> • Hoe gaan de leerlingen naar hun workshops? • Wie zorgt dat de workshops op tijd eindigen?
Workshop 1		<ul style="list-style-type: none"> • Wie begeleidt de workshopleiders naar hun lokaal/plaats? <p>Wat doet u met leerlingen die op de dag zelf van workshop willen wisselen?</p>
Kleine pauze + logistiek		<ul style="list-style-type: none"> • Wie zorgt voor de catering? • Wie draagt de kosten? • Wie zorgt dat de leerlingen tijdig wisselen van lokaal indien nodig? • Wilt u de workshopleiders een bedankje geven? Zo ja, wie verzorgt dat en overhandigt dat?
Workshop 2		<ul style="list-style-type: none"> • Wie begeleidt de workshopleiders naar hun lokaal/plaats? <p>Wat doet u met leerlingen die op de dag zelf van workshop willen wisselen?</p>
Lunch pauze		<ul style="list-style-type: none"> • Wie zorgt voor de catering? • Wie draagt de kosten? • Wilt u aanvullende materialen over bijvoorbeeld uw bibliotheek over leesbevordering presenteren tijdens de pauze? • Kunnen al resultaten van de workshops worden getoond? • Wie zorgt voor de sprekers tijdens de pauze? • Wie regelt de catering? • Wie draagt de kosten?
Presentatie "Show" Workshops Deel 1		<ul style="list-style-type: none"> • Hoe ziet u de presentatie van de resultaten van de workshops voor u?
Kleine pauze		<ul style="list-style-type: none"> • Wie regelt de catering? • Wie draagt de kosten? • Wie zorgt dat de leerlingen en gasten naar de juiste locatie komen?
Presentatie "Show" Workshops Deel 2		<ul style="list-style-type: none"> • Hoe ziet u de presentatie van de resultaten van de workshops voor u?
Afsluiting		<ul style="list-style-type: none"> • Wie gaat de afsluiting verrichten? • Wat moet de boodschap van deze spreker zijn? • Wie onderhoudt de contacten met deze spreker?
Napraten met workshopleiders en andere genodigden tijdens een hapje en drankje		<ul style="list-style-type: none"> • Wilt u napraten in een apart lokaal? Of over een borrel? • Welke onderwerpen wilt u zeker bespreken?
Na twee weken: evaluatiebijeenkomst		<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer houdt u de evaluatiebijeenkomst? • Wie moeten hiervoor worden uitgenodigd? • Waar zal de bijeenkomst plaats vinden?

		<ul style="list-style-type: none"> • Wie maakt de agenda voor de bijeenkomst? • Wie zorgt dat eenieders input in de agenda komt?
--	--	--

 Zorg dat op de *Taalkr8!*-dag alle medewerkers van de dag hetzelfde draaiboek hebben, waarin duidelijk staat aangegeven wie wat wanneer en waar gaat doen.

 Wissel op voorhand de mobiele telefoonnummers van de medewerkers met elkaar uit, zodat de organisatie elkaar te allen tijde kan bereiken.

 Zorg voor een centrale ruimte (bijvoorbeeld een klaslokaal) waar de medewerkers elkaar tussen de bedrijven door kunnen treffen.

D. Evaluatie Taalkr8!

14. Hoe evalueert u gezamenlijk de dag?

 Op de website www.taalkr8.nl vindt u een evaluatieformulier dat de leerlingen aan het eind van de dag kunnen invullen.

 U inventariseert geleerde lessen onder docenten en bibliotheekmedewerkers (wat ging er goed, wat kan er beter?) en legt die vast voor een volgende *Taalkr8!*-dag.

15. Hoe gaat u *Taalkr8!* opvolgen met uw bibliotheek?

Organiseer twee weken na *Taalkr8!* een evaluatiebijeenkomst in uw bibliotheek voor alle medewerkers.

U kunt hierbij ook docenten en/of leerlingen uitnodigen. Organiseer de evaluatiebijeenkomst in uw bibliotheek. Dat is een goede gelegenheid om met de school te praten over hun taalbeleid en te horen wat de leerlingen ervan vonden. U kunt daar meteen uw voordeel uit halen voor de dienstverlening van de bibliotheek.

 Denk na over de mogelijkheid om een schooladviesdienst te betrekken. Die kunnen met u en de school meedenken over het taalbeleid.

 U maakt vervolgspraken voor (structurele) gezamenlijke activiteiten zoals bibliotheekbezoek met een klas en andere (educatieve) bibliotheekdiensten.

 Lees hiervoor ook de uitgave *Overdrachtsmodel: van leesbevorderingsnetwerken naar netwerken preventie laaggeletterdheid* van Biblionet Drenthe (kijk hiervoor op www.taalkrachtvoorbibliotheken.nl/samenwerking of bekijk direct de [uitgave](#))

